
Diaconessenhuis, terwijl de long- en hartteams de strijd aanging met de professoren van het Academisch Ziekenhuis.

De combinatie van schaalgrootte, hoge medische ambities, professionele verpleging en charitatieve zorg leidde op den duur tot opmerkelijke prestaties. Zo is het St. Antonius Ziekenhuis in Utrecht / Nieuwegein toonaangevend geworden op gebied van de hartchirurgie, terwijl het St. Elisabeth Ziekenhuis – niet eens lid van Santeon – een reputatie geniet op het terrein van de hersenchirurgie. Het ziekenhuis huisvest niet alleen de grootste en meest veelzijdige neurochirurgische afdeling van Nederland, maar speelt ook mondiaal een rol bij het behandelen van hersentumoren.²

Het voorafgaande benadrukt dat de katholieke ziekenhuizen hebben geprofiteerd van hun banden met religieuze congregaties: de onzichtbare financiële bijdragen en de zeer zichtbare aanwezigheid van duizenden religieuzen die binnen hun muren hebben gewoogd. En hoewel dit niet altijd met een opgewekt gemoed gebeurde (denk aan de typering ‘zusters van liefde, kringen van barmhartigheid’), hebben honderdduizenden zieken, katholiek of niet, hierbij baat gehad.

De herinnering hieraan is vrijwel verdwenen, soms zelfs in haar tegendeel verkeerdt. De recente affaires rond seksueel misbruik in de katholieke kerk hebben daar het hunne toe bijgedragen. Zonder deze zwarte kant te willen wegpoetsen maakt rechtvaardigheid het wenselijk om ook de positieve bijdragen van actieve religieuzen onder de aandacht te brengen en zo de beeldvorming evenwichtiger te maken. Dit is voor mij een eerste argument geweest om de geschiedenis van het katholieke ziekenhuiswezen te onderzoeken.

Een ander argument is het intrigerende van de komeetachtige geschiedenis van het katholieke ziekenhuiswezen: opkomst in de negentiende en vroege twintigste eeuw, de bloeiperiode tot circa 1970 en daarna een snelle, door secularisatie, fusies en overnames weinig zichtbare ondergang. Katholieke ziekenhuizen zijn er nog steeds, zoals we hebben gezien, maar als groepering zijn ze verdwenen.

Het derde argument is de verbazingwekkende expansie van het Nederlandse ziekenhuiswezen. De huidige stand van zaken in de sector heeft prioriteit, de geschiedschrijving ervan is lijkt minder urgent. Het is dan ook de hoogste tijd hierin verandering te brengen. In de twintigste eeuw was immers zo’n veertig procent van de Nederlandse ziekenhuizen katholiek.

Nu is de geschiedenis van het katholiek ziekenhuiswezen gelukkig geen geheel onbeschreven blad. Veel ziekenhuizen hebben bij jubilea en andere ingrijpende gebeurtenissen (fusie, verhuizing) hun

² R. Wolf, *Rozen van Elisabeth. Honderdvijfenzeventig jaar St. Elisabeth Ziekenhuis Tilburg*. Nijmegen 2002, 220-222.